

**SYSTEM
OCENIANIA PUNKTOWEGO
W WYCHOWANIU FIZYCZNYM**

**OPRACOWAŁ
MGR WOJCIECH WASIELEWSKI**

SIERPIEŃ 2001

Od autora

*Ocenianie, będące integralną częścią procesu dydaktyczno-wychowawczego, jest jego ostatnim ogniwem i bardzo ważnym instrumentem działania każdego nauczyciela. Wielokrotnie w swojej trzynastoletniej karierze, podobnie jak i inni nauczyciele przeżywałem dylematy, wystawiając ocenę okresową lub roczną. Miałem pełną świadomość, że ocenianie ucznia tylko na podstawie standardowych testów ukazuje możliwości jego ciała, ale nie oddaje w pełni wielowątkowości jego kultury fizycznej. Czy takie ocenianie daje właściwą informację nauczycielowi, rodzicowi oraz uczniowi o jego postępach w rozwijaniu sprawności i umiejętności, o jego postawach i zachowaniu, o jego rozwoju fizycznym i osiągnięciach sportowych? Czy motywuje ucznia do większego wysiłku, samodoskonalenia i samorozwoju? Czy pomaga w jego samoedukacji, wskazując mocne i kieruje uwagę na jego słabe strony? Czy zachęca do samooceny i samokontroli? I to najważniejsze pytanie: czy takie ocenianie aktywizuje i angażuje ucznia do większej aktywności ruchowej, zarówno w szkole, jak i poza nią? Stawiane pytania stały się **celami szczegółowymi** opracowanego przeze mnie „Systemu oceniania punktowego w wychowaniu fizycznym”. Możliwość realizacji i wdrożenia stworzyła reforma oświaty pozwalając szkołom na opracowanie Wewnętrznszkolnego Systemu Oceniania (WSO). Przyjęte w opracowaniu kryteria mają charakter umowny, wynikający przede wszystkim z możliwości bazowych szkoły, ale też potrzeb i oczekiwań uczniów oraz ich rodziców oraz czynnika wychowawczego. Odpowiedni podział punktów daje możliwość położenia silniejszego akcentu na wybrany w danym roku aspekt kultury fizycznej i bardziej efektywną pracę nad nim. W pierwszym (eksperymentalnym) roku pracy z nowym systemem oceniania położyłem akcent na udział ucznia w imprezach sportowych organizowanych w naszej szkole (Szkolne Igrzyska Sportowe). Zastowałem punktowy system do oceniania uczniów gimnazjum.*

Wojciech Wasielewski

I. OCENA PRACY UCZNI

Ocena z wychowania fizycznego ma być, w swoim założeniu, odzwierciedleniem stosunku ucznia do kultury fizycznej jego samego oraz innych ludzi. Wieloskładnikowość kultury fizycznej człowieka w znacznym stopniu to utrudnia. Dla nauczyciela system testów uzupełniony opisem „niemotorycznych” dokonań ucznia jest miernikiem wiedzy o nim. Problem powstaje w momencie zamiany tej wiedzy na stopień szkolny. Dla ucznia sam stopień na świadectwie jest nikłą informacją. Jeżeli celem wychowania fizycznego nie ma być wystawienie uczniowi stopnia, a osiągnięcie przez niego zamierzonych celów, to ocena i sposób jej obliczania ma być środkiem do ich osiągnięcia. Motywację do pracy ma zapewnić przejrzysty program testów i ich terminarz, terminarz zawodów szkolnych, stworzenie uczniom możliwości wyboru i zaplanowania sprawdzianów i wreszcie zrozumiały dla niego system oceniania, dający możliwość planowania osiągnięć.

II. PUNKTOWY SYSTEM OCENIANIA

Punktowy system oceniania opiera się na planowanym przez ucznia dążeniu do celu, jakim jest uzyskanie odpowiedniej ilości punktów, zamienianej w efekcie na stopień szkolny (wg. opracowanej skali ocen). Stwarza on uczniowi możliwość bieżącej kontroli stanu punktów i planowanie osiągnięć.

II.1. CELE SZCZEGÓŁOWE PUNKTOWEGO SYSTEMU OCENIANIA

- **INFORMACYJNY**
 - ma być nośnikiem informacji o postępach ucznia w rozwijaniu sprawności i umiejętności, postawach i zachowaniu, rozwoju fizycznym, osiągnięciach sportowych, sukcesach organizacyjnych;
 - ma być wyznacznikiem mocnych i słabych stron ucznia.
- **MOTYWACYJNY**
 - ma zachęcać ucznia do samooceny i samokontroli,
 - ma zachęcać ucznia do większego wysiłku nad własnym rozwojem, samodoskonalenia i samorozwoju.
- **KREATYWNY**
 - poprzez wiedzę o swych słabościach (motoryka, umiejętności) ma sterować uczniem w jego samoedukacji,
 - ma aktywizować i angażować ucznia do większej aktywności ruchowej, zarówno w szkole, jak i poza nią.

II.2. KRYTERIA OCENY

Obserwacji i punktacji poddano takie przejawy aktywności ucznia jak:

- udział w lekcjach i zachowanie się ,
- reprezentowanie klasy w Szkolnych Igrzyskach Sportowych,
- testy i sprawdziany oraz progresję wyników,
- działalność nadobowiązkową (np. organizację zawodów, reprezentowanie szkoły),
- działalność sportową lub rekreacyjną pozaszkolną.

Ocenę wystawia się na podstawie ilości punktów zdobytych przez ucznia:

semestralna - suma punktów zdobytych w I semestrze,

roczna - suma punktów zdobytych w I i II semestrze.

TABELA 1. KRYTERIA SEMESTRALNE

DZIAŁ	OPIS KRYTERIÓW	PKT (max)	UWAGI DODATKOWE
1	2	3	4
UDZIAŁ W LEKCJACH	<p>Każdy uczeń na początku semestru otrzymuje 60 pkt, co w przybliżeniu odpowiada ilości lekcji. Z tej puli uczeń traci:</p> <p>1pkt - za brak udziału w lekcji (bez względu na jego powód)</p> <p>2pkt – za złe zachowanie na lekcji</p> <p>2pkt – za ucieczkę z lekcji</p>	60	<p>* brak udziału w określonym procencie lekcji(patrz warunki dodatkowe).</p> <p>* utrata określonej ilości punktów za złe zachowanie na lekcji (patrz warunki dodatkowe).</p>
UDZIAŁ W SZKOL. IGRZ.SPORT	<p>Każdy uczeń ma prawo udziału w Szkolnych Igrzyskach Sportowych. Za udział w turnieju (zależnie od ilości rozegranych przez niego meczy) otrzymuje do 20pkt.</p> <p>Uczeń nieobecny-usprawiedliwiony zachowuje prawo do punktów za mecz, którego nie rozegrał.</p>	40	<p>SIS dają możliwość każdemu uczniowi wzięcia udziału w dwóch imprezach sportowych w każdym semestrze.</p>

GIMNASTYKA	Sprawdziany obejmują wybrane przez ucznia elementy gimnastyki z ogółu nauczanych lub doskonalonych w danym roku: I sem – dwa z siedmiu proponowanych elementów, II sem – dwa z pozostałych pięciu.	20	Ocenie podlega technika wykonania ćwiczenia. Punktacja: 1-10pkt * niemożliwość uczestniczenia w sprawdzianie - (patrz warunki dodatkowe).
GRY ZESPOŁOWE	Uczeń wykonuje dwa sprawdziany umiejętności z zakresu techniki, taktyki lub znajomości przepisów danej gry. Oceniane elementy oraz kryteria ustalane są z zespołem klasowym po przerobieniu materiału szkolenia.	20	Ocenie podlega technika wykonania ćwiczenia. Punktacja: 1-10pkt * niemożliwość uczestniczenia w sprawdzianie - (patrz warunki dodatkowe).
LEKKOATLETYKA	Czwórbój LA (bieg 60m, rzut p. palantową, skok wzwyż, bieg 600m dz, 1000m chł). Ocenie podlegają: I sem – wskazane przez ucznia dwie z czterech konkurencji, II sem – pozostałe dwie konkurencje. * punkty zdobywa się za wynik oraz za progresję (proporcjonalnie do skoku wyniku wg normy)	20	Punkty wylicza się z tab. Wyników – Test Chromińskiego tzw. „szeroka norma” Punktacja: 1- 10pkt * niemożliwość uczestniczenia w sprawdzianie - (patrz warunki dodatkowe).
	MOŻLIWOŚĆ ZDOBYCZY PUNKTOWEJ W SEMESTRZE	160	
DZIAŁALNOŚĆ NADOBOWIĄZKOWA	Uczeń może zdobyć punkty za dodatkową działalność sportową: - organizacja i sędziowanie zawodów w ramach Szkolnych Igrzysk Sportowych – do 20pkt - reprezentowanie szkoły w zawodach różnej rangi – do 10pkt - potwierdzony udział w zajęciach sportowo-rekreacyjnych do 10pkt	max 20	Organizację zawodów powierza się z reguły uczniom mniej sprawnym dając im możliwość wyrównania szans w walce o lepszą ocenę oraz uczniom, którzy utracili punkty z powodu dłuższej niedyspozycji.

WARUNKI DODATKOWE

1. Jeżeli uczeń z nieusprawiedliwionych powodów nie bierze udziału w:
 - 10% ogółu lekcji – nie może otrzymać oceny wyższej jak **bardzo dobry**

- 20% ogółu lekcji – nie może otrzymać oceny wyższej jak **dobry**
 - 30% ogółu lekcji – nie może otrzymać oceny wyższej jak **dostateczny**
 - 40% ogółu lekcji – nie może otrzymać oceny wyższej jak **dopuszczający**
 - 51% i więcej ogółu lekcji – uczeń jest **nieklasyfikowany**.
2. Jeżeli uczeń zachowuje się niewłaściwie np. nie wykonuje poleceń nauczyciela, nie szanuje sprzętu sportowego, swoim zachowaniem naraża na niebezpieczeństwo siebie i innych uczniów, nie przestrzega zasad fair-play itp. może być ukarany utratą **2pkt**.
Strata określonej ilości punktów powoduje:
- 10pkt (I semestr) lub 20pkt (w roku) – nie może otrzymać oceny wyższej jak **bardzo dobry**
 - 20pkt (I semestr) lub 40pkt (w roku) – nie może otrzymać oceny wyższej jak **dobry**
 - 30pkt (I semestr) lub 60pkt (w roku) – nie może otrzymać oceny wyższej jak **dostateczny**
 - 40pkt (I semestr) lub 80pkt (w roku) – nie może otrzymać oceny wyższej jak **dopuszczający**.
3. Jeżeli uczeń z usprawiedliwionych powodów nie może wziąć udziału w sprawdzianie, czy teście, to:
- niewykonany sprawdzian z I semestru uczeń może wykonać we wskazanym przez siebie terminie w II semestrze powiększając w ten sposób roczną zdobycz punktową,
 - gdy z powodów zdrowotnych wykonanie danego sprawdzianu jest w ogóle niemożliwe to dodaje mu się punkty proporcjonalnie (średnia) do sumy uzyskanych punktów w pozostałych, wykonanych sprawdzianach wg wzoru:

$$\mathbf{\acute{S}R = SP : IS}$$

- X** - punkty wyliczone za niewykonany sprawdzian
SP - suma punktów za wykonane przez ucznia sprawdziany
IS - ilość wykonanych sprawdzianów

PRZYKŁAD

Uczeń nie mógł wykonać **2** sprawdzianów, a suma punktów zdobytych w pozostałych 10 sprawdzianach w ciągu roku wyniosła **86pkt**.

$$86 : 10 = 8,6\text{pkt}$$

Suma punktów zdobytych przez tego ucznia za sprawdziany będzie powiększona $2 \times 8,6\text{pkt}$ i wyniesie **103,2pkt**.

SKALA OCEN

Ocena semestralna i roczna (po zsumowaniu punktów) odczytywana jest z tabeli skali ocen.

TABELA 2. SKALA OCEN

SUMA PUNKTÓW W I SEMESTRZE	OCENA	SUMA PUNKTÓW W CIĄGU ROKU	UDZIAŁ PROCENTOWY
140 i więcej	CELUJĄCY	280 i więcej	87,5%
120 - 139	BARDZO DOBRY	240 – 279	75,0-86,8%
100 – 119	DOBRY	200 – 239	62,5-74,3%
80 – 99	DOSTATECZNY	160 – 199	50,0-61,8%
60 - 79	DOPUSZCZAJĄCY	120 – 159	37,5-49,3%
59 i mniej	NIEDOSTATECZNY	119 i mniej	36,8%

II.3. WARUNKI REALIZACJI PUNKTOWEGO SYSTEMU OCENIANIA

1. Zapoznanie uczniów z kryteriami oceny, a w szczególności z zasadami zdobywania i możliwością tracenienia punktów oraz okresowe przypominanie o tym.
2. Prowadzenie przez nauczyciela dodatkowej dokumentacji punktów zdobytych i straconych.
3. Okresowe (np. comiesięczne) informowanie uczniów o stanie zdobytych przez nich punktów lub prowadzenie (przez ucznia) indywidualnie dzienniczka z wychowania fizycznego.
4. Zapoznanie uczniów z propozycjami sprawdzianów, sposobu ich punktowania, terminu wykonywania – zarówno tych obowiązkowych, jak i tych do wyboru przez ucznia.
5. Wywieszenie na tablicy informacyjnej Systemu Oceniania, programu sprawdzianów i programu Szkolnych Igrzysk Sportowych (całoroczna informacja).

III. ZALETY PUNKTOWEGO SYSTEMU OCENIANIA

Największą zaletą oceniania punktowego jest jego pełny obiektywizm, system ten uniezależnia ocenę od osobistego stosunku nauczyciela do danego ucznia. Dla wszystkich uczniów jest oczywiste kto, za co i jaką ocenę uzyskał. Daje im świadomość równych szans. Takie ocenianie budzi z cieka-

wienie uczniów, nie traktuje ich przedmiotowo, gdyż stwarza warunki do współdziałania w procesie oceniania, samooceny i samokontroli. Częste podawanie aktualnych zdobyczy punktowych skłania uczniów do porównywania się z innymi i rywalizacji, co dodatkowo ich mobilizuje. W ocenianiu tym sposobem nie pomija się wychowawczej roli sportu. Szkolne Igrzyska Sportowe nie tylko dają uczniom możliwość zdobywania punktów, ale też wychowują do roli organizatora i arbitra, uczą przestrzegania zasad fair-play wobec innych graczy, przygotowują potencjalnego odbiorcę imprez sportowych potrafiącego kulturalnie kibicować. Możliwość utraty punktów za niewłaściwe zachowanie na lekcji wymusza u ucznia zastanowienie się nad konsekwencjami swoich działań.

IV. UWAGI DLA NAUCZYCIELA REALIZUJĄCEGO PUNKTOWY SYSTEM OCENIANIA

System oceniania punktowego jasno precyzuje uczniowi sposób pracy i nagradzania za tą pracę. Dlatego postępowanie nauczyciela powinno być nacechowane konsekwencją w realizowaniu przyjętego planu działań. Zawarty z uczniami na początku roku szkolnego swoisty **kontrakt**, obejmujący: program nauczania, program sprawdzianów i testów, program Szkolnych Igrzysk Sportowych, czy inne, na których opiera się system oceniania, musi być zrealizowany. Niewłaściwe byłoby zmienianie ustalonych kryteriów w trakcie trwania roku szkolnego. Takie postępowanie nauczyciela mogłoby spowodować niekonsekwencję u uczniów i brak wiary w słuszność, czy sprawiedliwość oceny. Dlatego przygotowując się do pracy punktowym systemem oceniania, opracowując jego kryteria, należy wziąć pod uwagę wszystkie warunki mogące zadecydować o jego realizacji. Oprócz możliwości bazowych szkoły nauczyciel powinien znać doskonale zespół klasowy. Powinien też właściwie ocenić swoje możliwości pamiętając, że nie tylko on ocenia uczniów, ale też jest przez nich oceniany.

Opracował:

nauczyciel wychowania fizycznego
Zespołu Szkół w Lisewie Malborskim

mgr Wojciech Wasielewski

SPIS TREŚCI

I. Ocena pracy ucznia.....	3
II. Punktowy system oceniania.....	3
II.1. Cele szczegółowe punktowego systemu oceniania.....	3
II.2. Kryteria oceny.....	4
II.3. Warunki realizacji punktowego systemu oceniania.....	7
III. Zalety punktowego systemu oceniania.....	7
IV. Uwagi dla nauczyciela realizującego punktowy system oceniania.....	8

